



## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในขณะที่ประเทศกำลังดำเนินการพัฒนาหรือในขณะที่กระบวนการพัฒนาสังคมหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมกำลังดำเนินไปนั้น หน้าที่ที่สำคัญของการสื่อสารในสังคมก็คือหน้าที่ในการให้ข่าวสาร, หน้าที่ในการชักจูงใจ และหน้าที่ในการให้ความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม, สนับสนุน และขยายงานพัฒนาการสื่อสารในลักษณะนี้เรียกว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนา (development communication) การสื่อสารทำหน้าที่เป็นกลไกสังคมที่จะผลักดันให้สังคมพัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (นิษฐา จันทปัญญาศิลป์, 2541 : 1)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 คณะทำงานวางแผนพัฒนาสตรีระยะสั้นซึ่งได้รับแต่งตั้ง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 ได้เห็นสภาพปัญหาของผู้หญิงดังนี้

#### 1. การใช้แรงงานสตรี

ในภาคเกษตรกรรม แรงงานสตรีมีระดับการศึกษาต่ำ การทำงานมักไม่ได้ผลตอบแทนในลักษณะของตัวเงิน

ในภาคอุตสาหกรรม มีแรงงานสตรีถึงร้อยละ 40 แต่แรงงานเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับหรือประเมินค่าเทียมกับแรงงานชายในการปฏิบัติงานในประเภทเดียวกัน

#### 2. ทางด้านการศึกษา

สตรีรู้หนังสือน้อยกว่าชายทั้งที่โดยข้อกำหนดของกฎหมายแล้วไม่มีข้อจำกัดใดๆที่จะกีดขวางการศึกษาของสตรี

#### 3. ทางด้านสาธารณสุข

สตรีในฐานะบทบาทของภรรยาและเป็นมารดา การเจ็บป่วยของสตรีจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อทารก ครอบครัว และความเป็นอยู่ของครอบครัว

#### 4. ทางด้านสังคมและการเมือง

ด้านการเมืองการปกครอง สตรียังไม่ตื่นตัว อาจเป็นเพราะประเพณีการได้รับความรู้ที่ฝังลึกมาแต่เด็กว่า สตรีต้องเป็นฝ่ายให้การสนับสนุนมากกว่าแสดงออกโดยตรง (ปฟ้าณี จูติวัฒนา , 2535 : 320-323)

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2524-2529 ได้เห็นความสำคัญของสภาพปัญหาสตรี จึงได้มีการจัดทำ แผนพัฒนาสตรี เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่จะบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (2525-2529) ต่อไป

ผลจากแผนพัฒนาสตรี ทำให้เกิดการกระตุ้น การพัฒนาสตรี อย่างกว้างขวางทั้งในระดับหมู่บ้าน ชุมชนทั่วประเทศ โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จากแนวคิดที่ว่า การพัฒนาสตรีคือการกระตุ้นให้สตรีได้ตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตน ในเรื่องการศึกษา สุขภาพอนามัย การมีงานทำ สตรีผู้รำชุมชนจากจังหวัดต่างๆ มีโอกาสเสนอปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ตลอดจนวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆ โดยให้ตนเองมีส่วนร่วมด้วย (ปฟ้าณี จูติวัฒนา , 2535 : 349)

ในสถานะของสังคมปัจจุบัน หลังการประกาศใช้แผนพัฒนาสตรี มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพของผู้หญิง คือ ผู้หญิงมีการศึกษาสูงขึ้น ออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น เมื่อผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในตลาดแรงงานเป็นจำนวนมาก และมีรายได้จากการทำงานนอกบ้านเช่นนี้ จึงเท่ากับว่าบทบาทได้เปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำครอบครัวได้อีกบทบาทหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรสตรีในระดับต่างๆ เพื่อเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสตรี จึงเท่ากับสตรีได้ยกระดับสถานภาพของตนให้เทียมชายได้

บทบาทของสตรีมีการเปลี่ยนแปลงไปจากบทบาทเดิม ที่ต้องรับผิดชอบงานบ้านกลายมาเป็นทำงานนอกบ้าน การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาตลอดจนการขยายเวลาเรียนหนังสือภาคบังคับนั้นก็นับว่ามีส่วนที่ทำให้สตรีเข้าถึงการศึกษามากขึ้น ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของสตรี คือ การที่สตรีมีส่วนร่วมและบทบาทในกำลังแรงงานมากขึ้น มีรายได้แยกเป็นของ

ตัวเอง ในสังคมไทย เมื่อสตรีทำงานบ้านซึ่งถึงแม้งานนั้นจะมีผลต่อความเป็นอยู่และรายได้ของครอบครัวก็ตาม ก็ไม่ได้รับการสนใจแต่อย่างใด แต่หากรายได้ที่นั้นเกิดขึ้นโดยการทำงานนอกบ้านแล้ว การมีส่วนช่วยเหลือครอบครัวของเธอจะมองเห็นได้บ้าง ผลที่ตามมาก็คือ สตรีมีอิสระมากขึ้น (สุธีรา ทอมสัน และเมทินี พงษ์เวช, 2538 : 43)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าบทบาทและสถานภาพของสตรีที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้สูงขึ้นนั้นมีความน่าสนใจใคร่ศึกษา และตระหนักว่าภาพสะท้อนและแนวคิดของการพัฒนาสตรีปัจจุบันอาจปรากฏขึ้นในวรรณกรรม วรรณกรรมถือเป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ณ ช่วงเวลานั้นๆ ได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ (Print Media) โดยเฉพาะนวนิยาย ในการส่งผ่านค่านิยมและวัฒนธรรมของสตรีไทยผ่านทางตัวละครในเรื่อง เพราะอาจกล่าวได้ว่า นวนิยายเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนเรา สามารถสะท้อนค่านิยม การดำรงชีวิต สภาพของสังคม ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของคนในสังคมได้ ดังที่ เพรส กอตต์ (อ้างถึงใน วนิดา บำรุงไทย, 2543 : 162) กล่าวยกย่องนักเขียนนวนิยายว่า

“เป็นผู้สังเกตรอบๆตัวด้วยความสามารถสูงกว่าคนทั่วไป หนังสือนวนิยายจึงเป็นป้ายบอกทางแห่งยุคสมัย โดยนักเขียนเป็นผู้ชี้ให้เห็นโครงสร้างแห่งวัฒนธรรมร่วมสมัย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นวนิยายเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสะท้อนวัฒนธรรมแห่งชีวิตของบุคคลในระดับต่างๆ ตามที่นวนิยายกล่าวถึง

นอกจากนี้ ในนวนิยาย แต่ละเรื่อง ไม่ว่าผู้เขียนจะมีความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีการเก็บบันทึกเหตุการณ์ความเคลื่อนไหว และสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันสมัยเป็นภูมิหลังหรือบรรยากาศของเรื่อง ซึ่งข้อมูลข้อเท็จจริงเหล่านี้จะกลายเป็นเหตุการณ์เรื่องราวในประวัติศาสตร์อันมีคุณค่ายิ่ง เมื่อนวนิยายเรื่องนั้นๆ ล่วงลุดผ่านกาลเวลาไป

ที่สำคัญก็คือ นวนิยายจะเก็บบันทึกรายละเอียดเกร็ดเล็กๆน้อยๆที่  
 เอกสารวิชาการมักจะละเลยไม่กล่าวถึง คุณค่าทางวัฒนธรรม จึงเป็นคุณค่าของนวนิยาย ซึ่ง ไม่อาจละเลยหรือมองข้ามได้”

นอกจากนี้ กุหลาบ มัลลิกะมาส (อ้างถึงใน วนิดา บำรุงไทย, 2543 : 165) กล่าวให้ความเห็นว่า

“...วรรณคดีคือบันทึกของชีวิตของมนุษย์ ความรู้สึกนึกคิด ความ  
 เดือดร้อน ความสำเร็จ ความล้มเหลว ความเป็นไปทั้งหลาย ... เราเรียน  
 วรรณคดีเพื่อรู้จักมนุษย์ รู้จักสังคมของมนุษย์...”

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของตัวละครในเรื่องสามารถสะท้อนสังคมในหลายๆด้าน ได้เป็นอย่างดี เพราะเรื่องราวในนวนิยายก็ได้ถูกสร้างสรรค์โดยนักเขียนในสังคมนั้นๆ จึงไม่น่าแปลกใจที่นวนิยายจะไม่ต่างไปจากชีวิตจริงเท่าใด

ดังที่ทริลิส (วนิดา บำรุงไทย, 2544 : 166) กล่าวว่า วรรณคดีจะทำให้มนุษย์มีความเข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้งหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการได้พบความหมายของชีวิต ซึ่งนั่นก็คือจุดหมายปลายทางของการศึกษา อีกทั้ง บันทึกคดีคือนวนิยายและเรื่องสั้นนั้นจะสามารถแสดงความหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจนยิ่งกว่าสารคดี”

ในปัจจุบันหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาสตรี จะพบว่าสถานภาพและบทบาทของสตรีมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับนวนิยายที่สะท้อนภาพของสตรีในปัจจุบันที่มีความสามารถโดดเด่นในด้านต่างๆซึ่งสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน จากเดิมที่ภาพพจน์ของสตรีปรากฏอยู่ในนวนิยายหรือวรรณคดีเป็นเพียงช่างทำหลัง เป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อม มีหน้าที่สร้างความจรรโลงใจแก่ผู้อ่าน ดังที่ เสาวภา เจริญขวัญ (ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ , 2538 : 22) กล่าวว่า

“นางในวรรณคดีของกวีไทยนั้นมีจุดเด่นที่สุดอยู่ที่รูปสมบัติ ส่วนคุณสมบัติเด่นก็คือ ความเป็นกุลสตรีที่ดี เทียบพร้อมด้วยกิริยามารยาท และเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดีเท่านั้น ส่วนคุณสมบัติอื่นๆไม่ค่อยจะปรากฏเด่นชัด และไม่ได้รับการยกย่องเชิดชูเลย โดยเฉพาะในด้าน สติปัญญา ความสามารถในการทำงาน หรือความมีจิตใจเข้มแข็งอดทน ทั้งๆที่คุณสมบัติเหล่านี้ มิได้ติดตัวมาแต่เกิด... ค่านิยมของสังคมไทยโบราณหรือแม้กระทั่งปัจจุบันที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้หญิงมี บทบาทหรือแสดงความสามารถอย่างอื่นนอกจากคอยทำตัวให้สวยงามเป็นที่เจริญตาเจริญใจเพื่อ ประนอมบิตชายเท่านั้น และดูเหมือนว่าผู้หญิงเองก็ยินดีจะรับหน้าที่นี้โดยไม่เจตนาใจว่าตนเองถูกลบ หลงความสามารถหรือถูกกีดกันมิให้แสดงความสามารถ เพราะมัวแต่หลงชื่นชมและภูมิใจที่จะเป็น เพียงดอกไม้อันสวยงามบอบบาง น่าทะนุถนอมเท่านั้น

แนวความคิดของกวีหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย โดยเฉพาะในแวดวงของสังคม ชั้นสูงเห็นผู้หญิงเป็นเพียงดอกไม้ ซึ่งมีคุณค่าเพียงประดับโลกให้งดงามและให้ชายได้เชยชม หรือ อื่นๆหนึ่งก็เป็นเพียงเครื่องบำเรอใจและกายของชายเท่านั้น มิได้มีคุณค่าที่น่ายกย่องอื่นใดอีก”

เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของสตรีในนวนิยายก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย บัว แพน นันทวิสัย(2523 : 37-38) ได้สรุปภาพกว้างๆของสตรีที่ปรากฏในวรรณกรรมไทย โดยนักเขียน ทั้งบุรุษและสตรี โดยเริ่มจากจุดเริ่มต้นของการมีนักเขียนสตรีและความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เป็น สาเหตุให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวรรณกรรม แบ่งเป็น 9 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

1. ผู้หญิงเก่ง อดทน อ่อนหวาน นิ่มนวล มีการศึกษา มีกิริยามารยาทดี และดีเกินไป เช่น นางเอกของดอกไม้สด ในนวนิยายเรื่อง ศัตรูของเจ้าหล่อน
2. ผู้หญิงที่เป็นตัวของตัวเองและสู้ตลาดมากขึ้น เช่น เรื่องผู้ดี ของดอกไม้สด
3. ผู้หญิงไร้เดียงสา ผู้หญิงสวยชน พาดีน ประกอบด้วยขบวนการอิฉฉาวิชา จับคู่ แต่งงาน เช่น สลักจิต ของบุษยมาส เจ้าสาวของอานนท์ ของ ว.ณ.ประมวลมารค
4. ผู้หญิงแกร่ง เข้มแข็งอดทน และเป็น คนมากขึ้น เช่น รอยมลทิน ของ ทมยันตี
5. ผู้หญิงที่มีอารมณ์มากขึ้น มีอิสระมากขึ้น เช่น เรื่องความรักครั้งสุดท้าย ของ สุวรรณี สุคนธา

6. ผู้หญิงเพื่อผู้ชายคนเดียว เช่น ในบ้านชนบท ของภรรยา อโศกสิน
7. ผู้หญิงผู้ถือไฟเหนือกว่า เป็นตัวของตัวเองเชื่อมั่นในความคิดรู้เท่าทันทุกเล่ห์กล มารยาของผู้เป็นสามี เช่น ในศึกฝรั่ง ของ รพีพร
8. ผู้หญิงในการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี 14 ตุลาคม 2516 , ปีสตรีสากล 2521 , การต่อสู้ ปัญหาในครอบครัว , เรื่องใกล้ตัวของผู้หญิง ตลอดจนการมีหญิงอื่นของสามี เช่น ไฟหนาว ของ ภรรยา อโศกสิน
9. ผู้หญิงที่สู้ต่อไปก้าวสู่อุดมการณ์จากการกล้าหาญถึงการต่อสู้ การกระทำทุกด้านที่ผู้ชายสามารถทำได้ เช่น รัฐมนตรีหญิง ของดวงใจ

โดยชั้นตอนที่ 4 ที่มีการเอ่ยถึง คือ ผู้หญิงแกร่ง แกร่งทั้งร่างกายและจิตใจ ชีวิตครอบครัว การงานที่ต้องต่อสู้เชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งกลับกลายเป็นผู้หญิงไม่ธรรมดา จะเห็นได้ว่าภาพของสตรีในวรรณกรรม จะสะท้อนภาพของสังคมมากน้อยเพียงใด หรือจะชี้นำสังคมมากน้อยเพียงใด สิ่งที่นักเขียนต้องการให้เกิดขึ้นนั้น คือ การสร้างภาพสตรีในวรรณกรรมให้สามารถจุดประกายไฟในสำนึกของความเป็นสตรีให้เกิดขึ้นในบรรดานักอ่านสตรีทั้งหลาย เฮอร์เกน แชรเคอ กล่าวถึงวรรณกรรมสตรีว่า “ผู้หญิงเสนอภาพอันเป็นบทบาทใหม่ในวรรณคดีเยอรมันเธอเริ่มค้นหาตัวเอง เสนอภาพที่แท้จริงของเธอที่แตกต่างไปจากภาพผู้หญิงในโลกวรรณกรรมของผู้ชาย เธอรู้แจ้งเห็นจริงและสำนึกในความเป็นหญิงที่แตกต่างไปจากภาพพจน์ที่ผู้อื่นสร้างขึ้นมา เธอแยกตัวออกห่างจากการเป็นผู้ถูกกระทำในสังคมและจากการเป็นสิ่งสนองความต้องการของเพศชาย ความยากลำบาก ความกดดัน ความทุกข์ทรมานทำให้เธอเข้มแข็งขึ้น จากเพศอ่อนแอ เธอแสดงความแข็งแกร่งให้ปรากฏในวรรณกรรม” (กาญจนา แก้วเทพ , 2534 : 148-158)

แนวคิดเรื่องการพัฒนาสตรีในนวนิยายจึงน่าศึกษา โดยผู้วิจัยใช้กรอบหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาสตรี จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 มาเป็นจุดเริ่มต้นของก้าวตื่นตัวและเห็นความสำคัญของการพัฒนาสตรี ได้จุดประกายให้นักเขียนสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนสังคมในการพัฒนาสตรีในด้านต่างๆ หรือเห็นความสำคัญของศักยภาพของสตรี แม้ว่าจะไม่ใช่วิถีแห่งการเดินทางของชีวิตที่จะใช้ได้กับทุกคน แต่อย่างน้อยคนรุ่นหลังก็น่าจะรับรู้ทางเลือกหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงสุดด้วยหลัก การพัฒนา จะเป็นอาวุธที่ทรงพลังที่สุด และประยุกต์ใช้ได้กับทุกกรณี

เท่าที่ผ่านมา งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายในด้านแนวคิดเรื่องการพัฒนาสตรี ยังไม่ค่อยมีการสำรวจกันมากนัก ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงหน้าที่ที่สำคัญของนวนิยายในการพัฒนาสังคมในมุมมองของนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ด้วยการสำรวจและวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสตรี ที่สามารถจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตของคนสมัยใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน

โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกนวนิยายกลุ่มตัวอย่างจากนิตยสารสกุลไทย รายสัปดาห์ เพราะเป็นนิตยสารที่ดำรงไว้ซึ่งสาระและความบันเทิง และเป็นศูนย์รวมของนักเขียนคุณภาพยอดเยี่ยม เป็นเวลายาวนานกว่า 50 ปี โดยออกจำหน่ายฉบับแรกเมื่อ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2497 ความหนา 60 หน้า ราคาเล่มละ 3 บาท ซึ่งจัดพิมพ์ในนามบริษัทอักษรโสภณ จำกัด มีนายประยูร ส่งเสริมสวัสดิ์ เป็นบรรณาธิการและผู้พิมพ์ผู้โฆษณาคนแรก และมีบรรณาธิการบริหาร คนแรกคือนายลมูล อติพยัคฆ์

นอกจากนี้ นิตยสารสกุลไทยยังได้รับ รางวัลดีเด่นระดับชาติติดต่อกัน 3 สมัย โดยการประกาศเกียรติคุณของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยคณะกรรมการรณรงค์เพื่อภาษาไทย มอบรางวัลพระเกียรติทองคำ เชิดชูเกียรติในฐานะเป็นนิตยสารส่งเสริมภาษาไทยดีเด่นอีกด้วย อีกทั้งนิตยสารสกุลไทยได้มีนโยบายสนับสนุนและเชิดชูผลงานนวนิยายของนักเขียนสตรีมาเป็นเวลายาวนานตราบจนถึงปัจจุบัน

จากคุณภาพของนิตยสารสกุลไทย จึงทำให้ผู้วิจัยได้คัดเลือกนวนิยายกลุ่มตัวอย่างจากนิตยสารสกุลไทย โดยได้คัดเลือกนวนิยายที่ได้ลงตีพิมพ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการประกาศบังคับใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ที่บรรจุแผนพัฒนาสตรีไว้ด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์การเลือกนวนิยายที่ได้ลงตีพิมพ์ในนิตยสารสกุลไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2530- พ.ศ. 2547 เฉพาะเดือนธันวาคม เพราะนิตยสารฉบับเดือนธันวาคมสามารถเก็บรวบรวมนวนิยายของปีนั้นได้ เนื่องจากเป็นเดือนสุดท้ายของปี เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ถัดไปทางนิตยสารอาจมีการเปลี่ยนแปลง ตัดหรือถอนนวนิยายบางเรื่องออกไป เพื่อต้อนรับผลงานใหม่ๆ

ปีพ.ศ.ใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกเฉพาะเดือนธันวาคม เพื่อให้ได้นวนิยายที่อยู่ในปีนั้นๆ และทำให้ได้นวนิยาย ทั้งหมด 199 เรื่อง

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนวนิยายเพื่อใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนวนิยายดังนี้

- นวนิยายเรื่องนั้นต้องมีผู้เขียนเป็นสตรี เพื่อเป็นตัวแทนหรือกระบอกเสียงของสตรีทั่วไปได้
- ต้องได้รับการตีพิมพ์รวมเล่มหลังจากที่ได้ลงตีพิมพ์รายสัปดาห์ในนิตยสารสกุลไทยแล้ว
- นวนิยายเรื่องนั้นต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี ในด้านต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนา (ภัสสร ลิมานนท์ , 2544 : 39) ในเรื่องต่อไปนี้

- ศักยภาพของสตรีในการใช้ชีวิตในชุมชนมากขึ้น และแยกตัวอยู่ในบ้านน้อยลง
- ศักยภาพของสตรีที่จะทำงานสร้างสรรค์ แทนที่จะเป็นงานจำเจและแปลกแยก
- ศักยภาพของสตรีที่จะมีจิตสำนึกแบบวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่าจะมีจิตสำนึกที่ถูกหม่อมมาหรือครอบงำ
- ศักยภาพที่จะมีชีวิตเพศที่สมบูรณ์

เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกแล้ว จึงทำให้ได้นวนิยายที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา 5 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่อง "ดอกไม้ในป่าหนาว" ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม
2. เรื่อง "แผ่นดินหัวใจ" ของ ดวงตะวัน
3. เรื่อง "มณีร้าย" ของ ว.วินิจัยกุล
4. เรื่อง "อยู่เย็น...เป็นสุข" ของ ดวงใจ
5. เรื่อง "เสราดาร์ล" ของ กิ่งฉัตร



### ปัญหานำการวิจัย

1. ลักษณะตัวละครหลักสตรีที่ปรากฏในนวนิยายไทยเป็นอย่างไร
2. บทบาทของสตรีที่ปรากฏในนวนิยายไทยตามแนวคิดการพัฒนาศตรีเป็นอย่างไร

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและพัฒนาการตัวละครหลักสตรีที่ปรากฏในนวนิยายไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสตรีที่ปรากฏในนวนิยายไทยตามแนวคิดการพัฒนาศตรี

### ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกนวนิยายดังนี้

1. เป็นนวนิยายที่ได้ลงตีพิมพ์ในนิตยสารสกุลไทย รายสัปดาห์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2530 – พ.ศ. 2547 ประจำเดือนธันวาคมของทุกปี
2. เป็นนวนิยายที่แต่งโดยนักเขียนสตรี
3. เป็นนวนิยายที่ได้รับการตีพิมพ์รวมเล่มจากสำนักพิมพ์ต่างๆ
4. เป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาศตรีในด้านต่างๆ

โดยมีนวนิยายที่นำมาศึกษา ดังนี้

1. เรื่อง "ดอกไม้ในป่าหนาว" ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม
2. เรื่อง "แผ่นดินหัวใจ" ของ ดวงตะวัน
3. เรื่อง "มณีร้าย" ของ ว.วินิจฉัยกุล
4. เรื่อง "อยู่เย็น...เป็นสุข" ของ ดวงใจ
5. เรื่อง "เสราดาร์ล" ของ กิ่งฉัตร

## นิยามศัพท์

### การวิเคราะห์เนื้อหา

หมายถึง การพิจารณา แจกแจงสาระของเนื้อหาภายในเรื่องที่น่ามาวิเคราะห์นั้นว่า หมายถึงอะไรและบ่งบอกถึงอะไร ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาแนวคิดเรื่องการพัฒนาสตรีเพื่อทราบถึง ลักษณะและพัฒนาการของตัวละครในการพัฒนา และความคิดเห็นของผู้เขียนนวนิยายไทยที่มี ต่อการพัฒนาสตรี

### การพัฒนา

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างทางสังคม ทำให้เจริญขึ้น ทำให้ดีขึ้น

### การพัฒนาสตรี

หมายถึง สตรีสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีได้เต็มที่ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสตรีในเรื่อง ศักยภาพของสตรีในการใช้ชีวิตในชุมชนมากขึ้น และแยกตัวอยู่ในบ้าน น้อยลง , ศักยภาพของสตรีที่จะทำงานสร้างสรรค์ แทนที่จะเป็นงานจำเจและแปลกแยก , ศักยภาพของสตรีที่จะมีจิตสำนึกแบบวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่าจะมีจิตสำนึกที่ถูกมอมเมาหรือ ครอบงำ และ ศักยภาพที่จะมีชีวิตเพศที่สมบูรณ์

### นวนิยายไทย

หมายถึง เรื่องเล่าสั้นนวนร้อยแก้ว ที่สะท้อนรูปแบบวิถีชีวิตของคนในสังคมได้สมจริง การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษานวนิยาย 5 เรื่อง คือ เรื่องดอกไม้ในป่าหนาว ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม , แผ่นดินหัวใจ ของ ดวงตะวัน , มณีร้าย ของ ว.วินิจฉัยกุล , อยู่เย็น...เป็นสุข ของ ดวงใจ , เสรา ดาร์ล ของ กิ่งฉัตร

## ตัวละครเอก

หมายถึง ตัวละครที่เป็นผู้ดำเนินเรื่องหรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่างๆเป็นศูนย์กลาง และมีบทบาทสำคัญ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษา ตัวละครหญิงที่มีบทบาทในการพัฒนาในด้านที่กล่าวไปข้างต้น คือ ดวงลดา จากเรื่อง ดอกไม้ในป่าหนาว , โมพี จากเรื่อง แผ่นดินหัวใจ , คล้ายเดือน จากเรื่อง มณีร้าว , ผิงผิง จากเรื่อง อยู่เย็นเป็นสุข , พันไมล์ จากเรื่อง เสราดาร์ล

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและพฤติกรรมของตัวละครเอกสตรี ตลอดจนพัฒนาการของสตรีที่ทำให้ตัวละครมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เหมาะสม
2. เป็นแนวทางปลูกฝังและเสริมสร้างพฤติกรรมของการพัฒนาสตรี ด้วยการนำแนวคิดในด้านการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง